

Háttér

2006-01-03

A székely ember egykezes forradalma

Ki ez az ember?

"Aki a képzelőerejét arra használja, hogyan tud többet adni egy dollárért, nem pedig arra, hogyan adhat érte kevesebbet, számíthat a sikerre." (Henry Ford)

A veresegyházi benzinkúthoz fekete német csodával érkezett. A hátsó ülésről kifelé néző munkatársának hamuszürke arcszínét ekkor még veleszületett tulajdonságnak véltem. Becsúsztam az anyósülésre. Úgy indított, hogy az ölemben heverő hátzísák az ádámcsutkámon landolt. Húsz méterre voltunk a stoptáblától. Nem tud majd megállni – villant át rajtam. Megállt. A hátzísákom beépült a lábaim közti padló szerkezetébe. A főútvonalon haladva az arcát figyeltem.

Székely-magyaroként kétszer annyit kellett tudnia az egyetemhez, mint az őshonosoknak. Orvossá már Magyarországon avatták
☐fotó: Hegedűs Márta

Ki ez az ember?

Családneve keltette fel érdeklődésemet. Titkárnök hozta össze a találkozót egy krómcsillogású üvegpalota igazgatói irodájában. Korábban érkeztem, körbevezettek az autószalonjában. Tetőterasz, étterem, wellnessklub, szauna, minigolfpálya képernyővel, szökőkutas tavacska halakkal. Szintenként motorkerékpárok, motorcsónakok, személyautók, utánfutók, a hátsó kijáratnál kávézó. E környezetre Nyugaton egy szó illik: plüss.

Visszatérve az irodához, a titkárnő éppen a főnökkel beszélt. "Lajos, ne feledd, találkozód van. Jó, megmondom neki. Köszí."

– Régóta dolgoznak együtt? – kérdeztem.

– Két hónapja. De a főnök mindenkivel tegeződik.

Megbolydult a folyosó. Sötétkék öltönyben, nyakkendőben, szapora léptekkel megjelent a főnök, Csiki-Bege Lajos. Magas, erőteljes ember, alig észrevehetően biceg. Hárman szaladtak utána, iratokkal a kézben, ő egyszerre beszélt mind a háromhoz. Párnázott ajtó mögött, sötét bőrfotelekben diskuráltunk egy ideig, majd meghívott "fogadott hazájába", Veresegyházra. "Ott nyitott gallérral tudunk beszélgetni" – mondta.

Nyitott tenyér és nosztalgia

Mi jut eszünkbe a hazánkba települt vagy az ide-oda ingázó romániai magyarokról?

A kétmilliónyi, akik egyes pártok félelmei szerint elárasztják az országot, ha magyar útlevelet kapnak? A Moszkva tér, a hajnali munkaerőpiacával? Az építkezéseken feketén alkalmazott kőművesek és segéd munkások? Az utcákon fekete kukacsokból zoknit áruló romák?

Akármi és akárki, sokakban ott ragadt valami a szegény rokonról alkotott véleményből. Olykor sajnálattal, fensőbbiséggel tekintünk erdélyi rokonainkra: nosztalgiázni járunk át hozzájuk, ők nyitott tenyérrel jönnek.

De mit tudunk kezdeni azzal, aki "odaátról" érkezett, és sikeres lett?

Csiki-Bege Lajos magyarországi életpályája egyidős a hazai rendszerváltással. S mialatt nekünk nem sikerült megvalósítani a megálmodott új világot, ő egymagában vívta saját forradalmát egy számára idegen világban. Mialatt ő véghezvitte a rendszerváltást saját értékrendjében, a legtöbben siránkoztak, egymást marták, a múltat okulták – és baksisért tartották a markukat.

Gyergyó és Veresegyház

Csiki-Bege Erdély szívében, egy gyergyói faluban született, olyan emberek közé, "akik még akkor is tolakodtak, ha egyedül voltak a buszon". A férfiak az odatelepített iparban dolgoztak, nyolc órát a szövőgyárban, a vasútnál, másik nyolcat a háztájiban, a maradékon osztozott az asszony, a gyerek és az ágy. Ingerszegény környezet: nem volt tévé, rádió, szőlő,

gyümölcs, zöldség – csak krumpli.

Kiskorában elhatározta, kitör a három nyolcas rutinjából. Este szabott, varrt, fodrászkodott, női harisnyát árult, fát faragott, apjának bútorokat tervezett. Két pályamoddellje volt: a helyi papé és a doktoré. Mivel tinédzserként elhatározta: egyszer megnősül, az utóbbit választotta. Trabantot akart venni egyetemi éveire, hegyoldalakat kaszált, de a széna kétharmadát Ceausescu vitte el, így a kocsni nem jött össze a maradékból.

A csíkszeredai gimnázium után Marosvásárhelyre jelentkezett, orvosira. Székely-magyarként kétszer annyit kellett tudnia, mint az "őshonosoknak". Második nekifutásra felvették. Diákelnök lett, magyarul tanult, kereskedett, diszkót és kirándulásokat szervezett. A forradalom idején nemzetközi diáktalálkozót hívott össze Marosvásárhelyen, és a Megmentési Front elnökévé választották. Illegális ülősztrájkok után végül "szakított a rendszerrel", és Európába szökött. A Benelux államokban, Német- és Franciaországban dolgozott autószerelőként. 1990-ben kért menedékjogot Magyarországon, itt fejezte be az egyetemet két évvel később, akkor doktorált.

Balatoni diszkontraktár

Egyetemistaként fedezte fel a Balaton lehetőségeit. A helyi vendéglátást szolgálta ki gyorsan fogyó eszközökkel és étkezési alapanyagokkal. Diszkontraktárt csinált, nagy kiszerezésben szállította házhoz az árut. Kisteherautókkal terített a tó körül, a járműveket tavasszal megvette, ősszel eladta. Órúten fogyott minden, három hónap alatt feltöltötte az éves kasszát a tanulmányaihoz.

Körzeti orvosi praxist keresve ment egyszer Veresegyházra. A környék hasonlított a gyergyói medencére. Eldöntötte, itt akar élni.

Orvosi karrierjét a hálapénz ölte meg. Nem értette a magyar betegeket, akik megsértődtek, ha nem vette el a pénzt. "Doktor úr, biztosan meghalok, azért utasít vissza" – mondták nemegyszer. Egy klinikán, ügyelet közben azt látta, az orvosok között is feszültséget okozott a zsebbe dugdosósdí. Nem állta az egészségügy bürokráciáját sem, a lassú életformát. "Hozta a kenyeret, de vitte az egyéni becsvágyat." Bátrabb életre vágyott. A kisteherautók mutatták az utat. Magas volt az infláció, a bankkamat, így igény mutatkozott a használt szállítójárművek iránt. Vállalkozó lett. Először csak kitarította a vásárolt teherautót, később fel is újította, így magasabb árat kapott eladáskor érte. A jobbakat kiválogatta, és bérteherautó-szolgálatot rendezett be.

1998-ban néhány törzsvendége elkészítte – új járművek után néztek. Ekkor alapította meg az ország első teherautó-központját, amely idővel több uniós tagállamban is mintaként szolgált. Tavaly nyitotta meg az új járművekkel kereskedő Csiki-Bege Autoplazát.

Fricskák az orrokra

Hősünknek van mit aprítania a tejbe. Legtöbben megállnának a gazdagság e pontján, vennének egy jachtot, vagy terepautóval rohangálnának Párizstól Dakarig. Az egykori doktor Veresegyházát kezdte járni. Felfedezte, szükség lenne fogászati rendelőre.

Bankokhoz ment, hitelért. "Befektetni az egészségügybe?" – és széttárták a karjukat. Saját tőkével vállalta a kockázatot, s felépítette az ország legmodernebb rendelőjét. "Kaland volt, felpezsdítette a véretem." A bankok sietve gratuláltak, s felajánlották a segítségüket a további bővítésekhez.

Fricska a magyar egészségügy orrára.

A budapesti agglomerációs kiköltözés és a fővárosba ingázás Veresegyházon is kifulladásztotta a Volán-vonalakat. Jókor volt a káosz a környék tömegközlekedésében. Csiki-Bege – aki időközben közgazdasági diplomát is szerzett – kiszámolta, mekkora buszoknak, milyen távolságon, hány emberrel gazdaságos üzemelnie ahhoz, hogy a környező kilenc településről csatlakoztatni lehessen őket a Volán és a MÁV járataihoz. Behozatta a járműveket, szerződést kötött a Volán-társasággal menetrendszerű, "ráhordó" szolgálatra. Az ötlet bevált, a Volán máshol is használja az alapelvet.

Fricska a magyar közlekedésügy orrára.

Játszva alkotás

Az abroncsok harapták az utat. Csendben forgott a gyomrom. Csiki-Bege Lajos földutakon száguldozott velünk, mutatta, se szeri, se száma a projekteknek. "Tíz év múlva Veresegyház mintaváros lesz, termálfürdő és szállodakomplexummal, ifjúsági faluval, stadionnal és turizmussal."

Elhallgatott, amíg két keréken bevett egy kanyart.

"Az életem játszva alkotás. Ha elfogy a játéktér, tovább lépek. A tegeződés ellenére kemény főnök vagyok. Aki nem követ, fölöslegessé válik a szervezetben. Attól megválok."

A kocsni harmadik utasa először fojtotta vissza lélegzetét.

Henry Fordnak van egy másik, híres mondata. Amikor

ügynökei megpróbálták rábeszélni, hogy bátrabban használja a színeket autóin, így válaszolt:
"Mit bánom én, milyen színűre festitek a modelljeimet addig, amíg az a szín fekete!"

Somogyvári D. György